

Häirintää ja epäasiallista kohtelua koskevat ilmoitukset kirkkoherraan liittyen – TOIMINTAOHJE

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli 21.5.2025

Häirinnän ja epäasiallisen kohtelun juridinen määritelmä

Työnantajan on ryhdyttävä toimiin, jos työssä ilmenee työntekijään kohdistuvaa hänen terveydelleen haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua. Tämä on säädetty työturvallisuuslain 28 §:ssä.

Epäasiallisen kohtelun ja häirinnän tunnistaminen

(Lähde: Suositus epäasiallista kohtelua ja häirintää ehkäisevistä toimenpiteistä 14.5.2025 / Kirkon työmarkkinailaitos, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry ja Kirkon alat ry)

Epäasiallinen kohtelu voi ilmetä esimerkiksi

- kiusaamisena
- laiminlyönteinä
- vähättelynä tai sivuuttamisena
- elein tai ilmein
- eristämisenä
- henkilön yksilöllisten ominaisuuksien, luonteenpiirteiden tai yksityiselämän mustamaalaamisena
- uhkailuna
- työnjohtovalan ylityksinä tai nöyryyttävänä kohteluna
- sovittujen ehtojen yksipuolisena muuttamisena
- syrjimisena tai suosimisena.

Epäasialliseksi kohteluksi ei katsota esimerkiksi

- työnantajan normaaleja työnjohtovaltaan kuuluvia toimia
- työhön liittyvää normaalia päätöksentekoa tai erilaisten tulkintojen käsittelyä
- tehtäviin tai työhön liittyvien ongelmien käsittelyä työyhteisön jäsenten kesken
- työntekijän ohjausta työterveyshuoltoon
- satunnaisia näkemyseroja.

Tuomiokapitulin toimimisvelvollisuus

Piispa on kirkkoherrojen esihenkilö, ja piispalla ja tuomiokapitulilla on kirkkoherrojen toimintaa koskeva valvontavastuu kirkkolain 4 luvun 6 §:n perusteella.

Selvitysprosessi

1. Ilmoituksen vastaanottaminen

- Tieto kirkkoherraan kohdistuvasta epäasiallisesta kohtelusta tai häirinnästä saapuu tuomiokapituliin joko virallisella lomakkeella tai muussa muodossa.
- Jos tieto saapuu suullisesti tai muussa kirjallisessa muodossa kuin lomakkeella, asianomainen ohjataan tekemään kirjallinen ilmoitus virallisella lomakkeella.

- Ilmoitus lähetetään tiedoksi epäilyn kohteena olevalle kirkkoherralle. Kirkkoherraa pyydetään antamaan kirjallinen vastaus häirintäilmoituksesta.
- Osapuolille kerrotaan prosessin ensiaskelista: tilanne kartoitetaan alustavasti, valitaan tarkoituksenmukainen toimintamalli ja osapuolet saavat ohjeet tuesta asian käsittelyyn seurakunnassa, sovittelusta tai selvitysprosessista.

2. Tilanteen alustava kartoitus ja prosessin käynnistäminen

- Kun häirintäilmoitus ja kirkkoherran vastaus häirintäilmoitukseen ovat saapuneet tuomiokapituliin, kapitulin johtoryhmä tekee tilannearvion.
- Mikäli häirintää tai epäasiallista kohtelua epäillään tapahtuneen, johtoryhmä valitsee tilanteeseen sopivan toimintatavan: joko restoratiivinen työyhteisösovittelu (ensisijainen vaihtoehto) tai juridinen selvitysprosessi (soveltuu tilanteisiin, joissa sovittelu ei ole mahdollinen ja/tai kirkkoherran toimintaa koskeva epäily on luonteeltaan niin vakava, että asiaa on käsiteltävä joko hallintokanteluna tai rikosepäilynä).
- Mikäli häirintää tai epäasiallista kohtelua ei epäillä tapahtuneen, voidaan antaa ohjeet tuesta asian käsittelyyn seurakunnassa.
- Työyhteisösovittelua voidaan käyttää myös tilanteissa, joissa ei epäillä tapahtuneen häirintää tai epäasiallista kohtelua

3. Työyhteisösovittelu

- Jos päädytään sovitteluun, johtoryhmä nimeää sovittelijat. Hiippakuntadekaani tai hänen määräämänsä viranhaltija osallistuu prosessin organisointiin ja on tarvittaessa läsnä kaikissa sovitteluvaiheissa.
- Sovittelijoiden tehtävä on ohjata prosessia ja varmistaa, että se etenee puolueettomasti ja luottamuksellisesti. Jos sovittelu epäonnistuu, tilanne arvioidaan ja tarvittaessa siirrytään juridiseen selvitykseen.
- Sovittelussa noudatetaan valtakunnallisesti käytössä olevaa restoratiivista työyhteisösovittelun mallia.
- Tuomiokapituli auttaa seurakuntaa löytämään tilanteeseen sopivan sovittelijan tai sovittelijat.
- Osallistujat ovat velvoitettuja osallistumaan koko prosessiin. Sovittelijat arvioivat, milloin sovittelu on keskeytettävä tai jatkettava täydentävillä keskusteluilla.
- Sovinnon syntyminen on osapuolten käsissä, mutta sovittelun tuloksena voi syntyä sovittelusopimus, jossa osapuolet sitoutuvat oikeanlaiseen työyhteisökäyttäytymiseen.
- Sovitteluprosessi on luottamuksellinen, eikä keskusteluja käytetä myöhemmissä juridisissa prosesseissa.

4. Sovittelun seuranta ja dokumentointi

- Sovittelun jälkeen voidaan järjestää seurantatapaamisia, joissa arvioidaan, onko sovittu muutos tai sovitut toimenpiteet toteutuneet ja onko sovittelusopimus edelleen voimassa.
- Jos sovittelu ei tuota tulosta tai seurannassa todetaan, ettei sovitut toimenpiteet ole toteutuneet, siirrytään juridiseen selvitykseen.

- Sovittelun dokumentointi tapahtuu luottamuksellisesti, ja sovittelusopimus ei arkistoida tuomiokapitulin virallisissa asiakirjoissa.
- Sovittelun lopputuloksesta tehdään pelkistetty muistio, jossa mainitaan osallistujat, prosessin kulku ja lopputulos.

5. Juridinen selvitysprosessi ja kapitulikäsittely

Jos sovittelu epäonnistuu tai alkukartoituksen perusteella päätetään suoraan siirtyä juridiseen selvitykseen, prosessi etenee seuraavasti:

- Piispa määrää selvittäjän.
- Selvittäjä ottaa yhteyttä asianosaisiin ja pyytää kirjalliset vastineet.
- Osapuolten suulliset kuulemiset pyritään pitämään mahdollisimman rajoitettuina, ja erityistä huomiota kiinnitetään osapuolten psykososiaaliseen kuormittumiseen kuulemisten yhteydessä.
- Selvityksessä tarkastellaan vain häirintäilmoituksessa mainittuja tilanteita ja niiden taustoja.
- Selvityksestä laaditaan raportti, jossa esitetään johtopäätökset ja tarvittaessa ehdotetaan toimenpiteitä.

6. Selvitysraportti ja sen käsittely

- Raportti sisältää:

1. Selvityksen perustiedot
2. Häirintäilmoituksen keskeiset kohdat
3. Osapuolten ja asiassa kuultujen muiden henkilöiden lausunnot
4. Selvittäjien johtopäätökset ja mahdolliset toimenpide-ehdotukset
5. Raportti käsitellään tuomiokapitulissa. Asian esittelee lakimiesasessori.

7. Asian siirtäminen esitutkintaviranomaisen käsittelyyn

Kirkon viranhaltijalain 9 luvun 62 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijan ilmeinen virkarikos on ilmoitettava viipymättä poliisille. Jos asiassa on mahdollisesti syytä epäillä rikosta, asiaa ei voida sovittaa eikä käsitellä hallintokanteluna.

Rikosepäily voi syntyä heti häirintäilmoituksen tultua tuomiokapitulin tietoon tai se voi syntyä asiaa selvitellessä. Jos asiassa saadut selvitykset viittaavat rikosepäilyn mahdollisuuteen, lakimiesasessori tekee tutkintapyynnön poliisille neuvoteltuaan tilanteen niin salliessa ensin piispan, tuomiokapitulin johtoryhmän tai tuomiokapitulikollegion kanssa.